

Fundația Soros-Moldova

Programul Mass-media

Asociația Presei Electronice din Moldova

„Monitorizarea aplicării în practică a Codului audiovizualului al Republicii Moldova”

Raport final

(perioada: 01 aprilie 2008 – 31 mai 2009, 01 iulie – 31 august 2009)

Chișinău, 2009

CUPRINS

▪ Introducere	3
▪ Capitolul I. Implementarea prevederilor Codului audiovizualului de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului	5
1.1 Cadru general	5
1.2 Prevederi legale	5
1.3 Date statistice	6
1.4 Activități privind reglementarea relațiilor în domeniu	7
1.5 Activități privind acordarea licențelor și a autorizațiilor de retransmisie	8
1.6 Activități privind monitorizarea radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii de programe	8
1.7 Asigurarea transparenței și responsabilității față de public	9
1.8 Concluzii și recomandări	9
1.9 Lista anexelor	10
▪ Capitolul II. Monitorizarea activității Consiliului de Observatori al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”	11
2.1 Cadru general	11
2.2 Prevederi legale	11
2.3 Date statistice	11
2.4 Activități de exercitare a atribuțiilor legale	11
2.5 Concluzii și recomandări	12
2.6 Lista anexelor	12
▪ Capitolul III. Monitorizarea aplicării în practică a prevederilor codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”	13
3.1 Cadru general	13
3.2 Cadru legal și metodologic	13
3.3 Statistic, constatări, comentarii	15
3.4 Concluzii și recomandări	17
3.5 Lista anexelor	18
▪ Concluzii, sugestii și recomandări	19

INTRODUCERE

Proiectul „Monitorizarea aplicării în practică a Codului audiovizualului al Republicii Moldova” a fost lansat la 1 aprilie 2008 și constituie o continuare a realizării obiectivelor urmărite în cadrul unui proiect sprijinit anterior de Fundația Soros-Moldova vizând monitorizarea modului în care sunt aplicate prevederile legislației audiovizuale.

Continuarea proiectului a fost dictată și de necesitatea unor schimbări de esență în domeniul audiovizualului autohton, mai ales că experiența acumulată de experții proiectului denotă faptul că principalii actori comit grave derogări de la cadrul juridic, condiționate, pe de o parte, de ingerința puternică și vădită a factorului politic și economic asupra activității întregii sfere a audiovizualului, și, pe de altă parte, de capacitatea redusă a societății civile de a contracara influența respectivă. Abaterile de la legislația în domeniu, dar și imperfecțiunea acesteia, au fost constatate în repetate rânduri de majoritatea actorilor, interni și externi, interesați de dezvoltarea audiovizualului din Republica Moldova în calitate de element indispensabil și promotor al valorilor democratice și al integrării europene a societății moldovenești.

În realizarea proiectului au fost implicate 10 organizații neguvernamentale din domeniul mass-media și al drepturilor omului, reprezentanți ai mediului universitar, juriști și profesioniști din sectorul audiovizual, care, sub egida Asociației Presei Electronice (APEL), și-au propus, în baza experienței acumulate, să supravegheze, sub forma unui control public, modul în care este aplicată legislația audiovizuală din Republica Moldova, sensibilizând opinia publică asupra încălcărilor admise în domeniu, în particular ale celor grave.

În calitate de elemente importante și relevante ale mecanismului respectiv au fost stabilite: monitorizarea corespunderii cu legislația națională și recomandările Consiliului Europei (CE) a activității Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA), Consiliului de Observatori (CO) al Instituției publice naționale a audiovizualului (IPNA) Compania "Teleradio-Moldova" și a organelor de administrare a IPNA, Consiliului de Observatori (CO) al Instituției publice regionale a audiovizualului (IPRA) Compania "Teleradio-Găgăuzia" și a organelor de administrare a IPRA; analiza selectivă a programelor IPNA și IPRA (studii de caz); analiza comportamentului actorilor susnumiți în perioada campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 2009. În condițiile când au fost anunțate alegeri anticipate în noul Parlament, la inițiativa APEL proiectul a fost extins pentru perioada 1 iulie – 31 august 2009.

Pe parcursul derulării proiectului, echipa de monitorizare: a efectuat studii de caz; a realizat monitorizări selective ale programelor de actualități radio și TV ale IPNA și IPRA, iar în campaniile electorale – monitorizarea completă și integrală a emisiunilor cu caracter electoral; a urmărit, prin persoanele special acreditate, și a sistematizat toate activitățile publice ale CCA și CO al IPNA; a luat atitudine față de cazurile reprobabile în domeniu elaborând și semnând declarații comune cu ONG-urile participante în proiect. Rezultatele activității au fost prezentate în 14 studii de caz; au fost făcute publice în cadrul a 8 conferințe de presă și prin intermediul comunicatelor și declarațiilor de presă; au fost aduse la cunoștința factorilor decizionali naționali și organismelor internaționale acreditate la Chișinău și sunt publicate pe site-ul Asociației: **www.apel.md**.

APEL a participat cu acest proiect în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte – Coaliția 2009. Studiile de caz și monitorizările efectuate în cadrul proiectului au servit drept obiect de discuții și analiză în cadrul conferințelor și atelierelor de lucru organizate cu sprijinul Consiliului Europei la Chișinău ("Standarde naționale și europene de etică în domeniul audiovizualului", 23-24 septembrie 2008; „Independența, funcțiile și responsabilitățile Consiliului de Observatori al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania "Teleradio-Moldova", 6-7 noiembrie 2008; „Independența și funcțiile autorităților de reglementare a sectorului audiovizual", 12-13 noiembrie 2009) și la Comrat („Independența, funcțiile și responsabilitățile Consiliului de Observatori (CO) al Instituției Publice Regionale a Audiovizualului (IPRA) Compania „Teleradio-Găgăuzia”, 03 martie 2009; „Training la Instituția Publică Regională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Găgăuzia”: Responsabilitățile și profesionalismul mass-media”, 4-5 martie 2009). Rezultatele monitorizării serviciilor de programe ale IPNA și IPRA în campania electorală pentru alegerile parlamentare ordinare și anticipate din 2009 au fost prezentate în cadrul Coaliției 2009 la mesele rotunde cu participarea societății civile și a mass-media la Chișinău, precum și la Comrat (în 2 rânduri) și la Cahul.

În cadrul proiectului, echipa de monitorizare a prezentat patru rapoarte publice intermediare și unul final (cel prezent), care prezintă o generalizare a rezultatelor monitorizării aplicării prevederilor Codului audiovizualului care evidențiază gradul de conformitate a acțiunilor întreprinse de către CCA, CO al IPNA și administrației IPNA, CO al IPRA și administrației IPRA cu stipulările legale și să evalueze impactul real și potențial (al acțiunilor întreprinse) asupra radiodifuzorilor, în particular, și asupra evoluției domeniului audiovizualului, în general.

Echipa de implementare a proiectului a manifestat disponibilitate de a conlucra cu instituțiile audiovizuale și autoritățile responsabile de implementarea legislației în domeniu în scopul instituirii principiilor democratice de funcționare a audiovizualului din Republica Moldova. Monitorii consideră că pe parcursul implementării proiectului s-a reușit stabilirea unor relații cu autoritățile și instituțiile monitorizate care pot fi apreciate diferențiat. De remarcat contactul eficient cu CCA, CO al IPNA Compania "Teleradio-Moldova", administrația IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" care a condus la o reușită în atingerea

obiectivelor proiectului. Mai speciale au fost relațiile cu administrația IPNA Compania "Teleradio-Moldova" care s-a arătat reticentă, iar uneori a contestat rezultatele monitorizărilor efectuate. Totuși, în majoritatea cazurilor subiecții monitorizați au reacționat adecvat la studiile de caz, ulterior încercând să elimine parte din lacunele și inadvertențele constatate. Pe tot parcursul derulării proiectului rezultatele monitorizării au fost în centrul atenției opiniei publice, soldându-se cu reacții în mass-media electronică și în presa scrisă.

Echipa de implementare a proiectului a fost constituită din experți și consultanți delegați de către Asociația Juriștilor Independenți, Asociația Presei Independente, Asociația Televizioniștilor Independenți, Centrul Acces-Info, Centrul Independent de Jurnalism, Comitetul pentru Libertatea Presei, Comitetul pentru Apărarea Drepturilor Umane și Profesionale, OWH-Studio, Juriștii pentru Drepturile Omului, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova și Asociația Presei Electronice.

Prezentul raport, întocmit în cadrul Proiectului „Monitorizarea aplicării în practică a Codului audiovizualului al Republicii Moldova”, realizat cu susținerea fundației Soros-Moldova, conține 3 capitole care se referă corespunzător la activitatea CCA, activitatea CO al IPNA și CO al IPRA, activitatea IPNA compania „Teleradio-Moldova” și activitatea IPRA compania „Teleradio-Găgăuzia”, urmărite prin prisma rigorilor noii legislații în domeniu, cu concluziile, recomandările și sugestiile respective.

Capitolul I. IMPLEMENTAREA PREVEDERILOR CODULUI AUDIOVIZUALULUI DE CĂTRE CONSILIUL COORDONATOR AL AUDIOVIZUALULUI

1.1 Cadru general

Echipa de implementare a proiectului a monitorizat modul de aplicare a prevederilor *Codului audiovizualului al Republicii Moldova* de către autoritatea de reglementare, inclusiv în ce măsură *Consiliul Coordonator al Audiovizualului* se conformează prevederilor și spiritului Codului.

Monitorizarea a vizat, în special, cele trei categorii generale de competențe pe care le are CCA în conformitate cu prevederile Codului: *a)* reglementarea relațiilor în domeniu; *b)* acordarea licențelor pentru radiodifuzori și a autorizațiilor de retransmisie pentru distribuitorii de servicii; *c)* supravegherea respectării de către radiodifuzori a legislației în vigoare și a condițiilor de licență, respectarea legislației în vigoare de către distribuitorii de servicii.

Pe parcursul anului 2009, echipa de implementare a proiectului a acordat o atenție sporită examinării legalității, oportunității și plenitudinii activității, în ședințe publice, a Consiliului Coordonator al Audiovizualului în perioadele electorale pentru alegerile Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XVII-a și, respectiv de legislatura a XVIII-a.

Echipa de monitorizare a examinat, de asemenea, și modul în care autoritatea de reglementare din domeniul audiovizualului a asigurat transparența propriei activități, a manifestat responsabilitate față de public și deschidere pentru colaborare cu societatea civilă.

Întru atingerea obiectivelor propuse echipa de monitori a delegat un reprezentant care a asistat la toate ședințele publice ale CCA pentru documentare din prima sursă. Datele colectate au servit ca bază pentru mai multe studii de caz în cadrul proiectului și pentru analiza propriu-zisă a activității CCA.

1.2 Prevederi legale

Drept repere pentru analiza activității CCA și, ulterior, pentru formularea concluziilor, au servit următoarele prevederi ale Codului audiovizualului:

- art.23 alin.(1), (3)-(4), (7) și (9):

„(1) Licențele de emisie pentru difuzarea serviciilor de programe pe cale radioelectrică terestră se eliberează de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului în bază de concurs.

(3) Licența de emisie se eliberează de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului potrivit următoarelor condiții: a) eliberarea licenței de emisie va avea ca efect respectarea ulterioară a obiectivelor stabilite de Strategia de acoperire teritorială cu servicii de programe în concordanță cu Planul național al frecvențelor radioelectrice; b) eliberarea licenței de emisie va corespunde principiului de asigurare a pluralismului în domeniul audiovizualului, excluzându-se posibilitatea creării premiselor pentru instituirea monopolului și concentrării proprietății în domeniul audiovizualului și în domeniul mass-mediei în genere, ținându-se cont de gradul în care radiodifuzorii licențiați existenți corespund deja acestei cerințe; c) decizia de eliberare a licenței va fi luată doar ținându-se cont de viabilitatea financiară reală a solicitantului, în măsura în care propunerile acestuia corespund posibilităților sale financiare; d) la eliberarea licenței de emisie, vor avea prioritate solicitanții care oferă servicii de programe proprii, autohtone și opere europene.

(4) Procedura și condițiile de eliberare a licenței de emisie vor fi publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, pe pagina web a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.

(7) Pe parcursul termenului prevăzut pentru depunerea ofertelor, Consiliul Coordonator al Audiovizualului va da publicității concepția serviciilor de programe propuse și informațiile despre participanții la concurs.

(9) În urma examinării obiective și imparțiale, conform criteriilor prevăzute la alin.(3), a ofertelor prezentate de solicitanți, Consiliul Coordonator al Audiovizualului va desemna câștigătorul concursului”;

- art.37 alin.(1): *„Consiliul Coordonator al Audiovizualului supraveghează aplicarea și respectarea prevederilor prezentului cod”;*
- art.39 alin.(2): *„Consiliul Coordonator al Audiovizualului este reprezentantul și garantul interesului public în domeniul audiovizualului, autoritatea responsabilă pentru implementarea și respectarea prezentului cod, a tratatelor internaționale în domeniul audiovizualului la care Republica Moldova este parte”;*
- art.40 alin.(1) lit.a), c), d), f) și l), alin.(3)-(4):

„(1) Consiliul Coordonator al Audiovizualului exercită următoarele atribuții: a) supraveghează respectarea modului în care radiodifuzorii publici și radiodifuzorii privați își îndeplinesc obligațiile asumate în licența de emisie, în condițiile și cu respectarea prevederilor legale; c) adoptă concepția de reflectare a campaniei electorale pentru alegerile parlamentare și locale în conformitate cu prevederile Codului electoral al Republicii Moldova; d) monitorizează, în condițiile alin.(1) lit.b), conținutul serviciilor de programe oferite de radiodifuzori și oferta de servicii de programe asigurate de distribuitorii de servicii, periodic și ori de câte ori consiliul consideră necesar sau este sesizat cu privire la nerespectarea de către radiodifuzorul sau distribuitorul de servicii a prevederilor legale, a normelor de reglementare în domeniu sau a obligațiilor înscrise în licența de emisie; f) adoptă codul de conduită al radiodifuzorilor în vederea conceperii și

comunicării audiovizuale a serviciilor de programe în conformitate cu prezentul cod și standardele europene;
l) eliberează licențe de emisie și autorizații de retransmisie a serviciilor de programe;

(3) În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Coordonator al Audiovizualului adoptă decizii obligatorii, care intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(4) Toate deciziile Consiliului Coordonator al Audiovizualului sînt motivate. Deciziile, inclusiv motivarea, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web¹;

- art.41 alin.(1) lit.a), f)-g):

„(1) În calitatea sa de garant al apărării interesului public în domeniul comunicării audiovizuale pe principii democratice și a drepturilor consumatorului de programe, Consiliul Coordonator al Audiovizualului este obligat să asigure:

a) supravegherea respectării exprimării pluraliste de idei și de opinii în cadrul programelor transmise de radiodifuzorii aflați sub jurisdicția Republicii Moldova; f) transparența mijloacelor de informare în masă din domeniul audiovizualului; g) transparența activității proprii”;

- art.49 alin.(1)-(5):

„(1) Activitatea Consiliului Coordonator al Audiovizualului este supravegheată de Parlament, prin dezbaterrea raportului anual al consiliului.

(2) Raportul anual al Consiliului Coordonator al Audiovizualului se depune în Parlament pînă la data de 1 februarie.

(3) În situația în care Parlamentul respinge raportul anual al Consiliului Coordonator al Audiovizualului, acesta este obligat ca, în termen de 30 de zile, să prezinte un program de măsuri concrete pentru remedierea carențelor semnalate.

(4) Odată cu prezentarea raportului Consiliului Coordonator al Audiovizualului, comisia parlamentară de profil prezintă un aviz asupra legalității activităților consiliului, asupra corectitudinii și transparenței operațiunilor financiare”;

- art.65 alin.(1) și (2):

„(1) În U.T.A. Găgăuzia funcționează, în conformitate cu prezentul cod, la decizia Adunării sale Populare, radiodifuzorul public regional Compania "Teleradio-Găgăuzia”.

- art.68 alin.(8): „(8) Licențele de emisie eliberate radiodifuzorilor înainte de intrarea în vigoare a prezentului cod rămîn în vigoare pînă la expirarea termenelor pentru care au fost acordate”.

1.3 Date statistice

Pe parcursul perioadei de monitorizare (01.04.2008 – 31.08.2009) a modului de aplicare a prevederilor Codului audiovizualului al Republicii Moldova de către autoritatea de reglementare, CCA s-a întrunit în ședințe publice, în cadrul cărora au fost adoptate 150 de decizii. Dintre acestea doar 85 au fost publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și, în consecință, produc efecte juridice. Clasificarea lor conform conținutului este prezentată în tabelul nr.1.

Tabelul nr. 1¹

Conținutul deciziilor	Număr	Note
Aplicarea sancțiunilor	22	- 45 avertizări (inclusiv 2 pentru IPNA „Teleradio-Moldova”); - 11 amenzi; - 7 retragerea licenței de emisie sau a autorizației de retransmisie
Eliberarea licențelor de emisie	14	Licențe eliberate în bază de concurs: - 5 licențe pentru utilizarea a câte una frecvență; - 1 licență pentru utilizarea a cinci frecvențe; - 1 licență pentru utilizarea a șase frecvențe; - 6 licențe pentru utilizarea a câte un canal TV; - 2 licență pentru utilizarea a două canale TV; - 1 licență pentru utilizarea a patru canale TV; - 2 licență pentru utilizarea a opt canale TV; - 1 licență pentru utilizarea a douăsprezece canale TV; Licențe eliberate fără concurs: - 11 licențe de emisie. Frecvențe nedistribuite în cadrul ședinței de concurs („se declară liberă și se anunță în concurs”): - 1 frecvențe; - 6 canale TV. 9 cereri privind eliberarea licențelor de emisie (fără concurs) respinse sau în privința cărora s-a adoptat decizia de a fi „examinată ulterior” .

¹ În tabel este reflectat conținutul deciziilor CCA: a) adoptate în perioada 01.04.2009-31.12.2009 și publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, b) adoptate pe parcursul perioadei 01.01.2009-31.08.2009.

Eliberarea autorizațiilor de retransmisie	17	32 autorizații de retransmisie. 10 cereri privind eliberarea autorizațiilor de retransmisie respinse sau în privința cărora s-a adoptat decizia de a fi „examinată ulterior” .
Prelungirea de drept a licențelor de emisie	2	(toate cererile au fost respinse)
Aprobarea listelor de canale retransmise	23	65 liste de canale retransmise. 11 liste de canale retransmise respinse sau în privința cărora s-a adoptat decizia de a fi „examinată ulterior” .
Retragerea la cerere a licențelor / autorizațiilor de retransmisie	7	8 licențe de emisie și autorizații de retransmisie.
Concepții generale ale serviciilor de programe ale radiodifuzorilor	6	Inclusiv, aprobate: 1 Radio 5 TV
Decizii normative	9	
Aprobarea concepțiilor privind reflectarea campaniilor electorale	2 +	66 de Concepții: 31 - TV Eter, 31 - Radio, 3 - TV Cablu, 1 - Radio Fir.
	1	52 de Concepții (57 de instituții audiovizuale): 25 - TV Eter, 28 - Radio, 4 - TV Cablu, 1 - Radio Fir.
Examinarea sesizărilor	6	14 sesizări (inclusiv contestațiile, demersurile etc. ale partidelor politice, cetățenilor)
Examinarea cererilor prelabile ale instituțiilor audiovizuale	7	
Expirarea licențelor de emisie	2	15 titulari
Anunțarea concursurilor	1	
Anunțarea moratorului vis-a-vis de anunțarea concursului pentru utilizarea frecvențelor radio și a canalelor TV	2	
Atribuții privind desfășurarea activității CCA	9	
Atribuții privind desfășurarea activității IPNA	4	
Cesiunea licenței de emisie	5	(inclusiv cesiunea licențelor de emisie, eliberate instituțiilor audiovizuale în baza Legii audiovizualului, care, potrivit Codului, au statut de distribuitori de servicii)

1.4 Activități privind reglementarea relațiilor în domeniu

Pe parcursul perioadei de monitorizare CCA a adoptat și a publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova următoarele decizii cu caracter de norme de reglementare în domeniu:

- Decizia nr.50 din 27.05.2008 despre unele modificări ale Regulamentului privind gestionarea Fondului de susținere a radiodifuzorilor;
- Decizia nr.70 din 25.06.2008 despre modificarea Deciziei „Cu privire la relațiile contractuale de locațiune dintre distribuitorii de servicii audiovizuale” nr.14 din 12 februarie 2008;
- Decizia nr.83 din 30.09.2008 despre Instrucțiunea cu privire la adoptarea deciziilor motivate la acordarea licențelor prin concurs;
- Decizia nr.96 din 17.10.2008 despre obligația radiodifuzorilor și distribuitorilor de servicii privind informarea publicului asupra sancțiunilor aplicate de Consiliul Coordonator al Audiovizualului;
- Decizia nr.98 din 17.10.2008 despre Regulamentul privind participarea titularilor licențelor de emisie și ai autorizațiilor de retransmisie, consumatorilor de programe și altor persoane interesate la ședințele CCA;
- Decizia nr.35 din 01.04.2009 cu privire la retransmisia serviciilor de programe ale radiodifuzorilor BBC, Europa Liberă, Radio France Internationale, TV-5;
- Decizia nr.36 din 01.04.2009 despre unele modificări ale Regulamentului privind gestionarea Fondului de susținere a radiodifuzorilor;
- Decizia nr.53 din 21.05.2009 cu privire la modificarea Deciziei CCA nr.83 din 30 septembrie 2008;
- Decizia nr.68 din 03.07.2009 cu privire la includerea în ofertele canalelor retransmise a serviciilor de programe ale radiodifuzorilor autohtoni.

1.5 Activități privind acordarea licențelor și a autorizațiilor de retransmisie

Pe parcursul perioadei de monitorizare (01.04.2008 – 31.08.2009) CCA a desfășurat un concurs pentru distribuirea frecvențelor disponibile și disponibilizate, corespunzător, pe 7 mai 2008.

Ședința de concurs, în opinia monitorilor, nu a decurs cu respectarea plenară a prevederilor legale (vezi *anexa nr.3*). Obiectiile principale sunt:

- desfășurarea concursului în absența unor cerințe expres față de serviciile de programe pentru frecvențele radio și canalele TV anunțate la concurs;
- dosarele participanților la concurs au fost apreciate în lipsa criteriilor de departajare clare, exacte, măsurabile, pe care CCA era obligat, în condițiile legii, să le elaboreze și să le facă publice;
- decizia CCA cu privire la bilanțul concursului pentru utilizarea frecvențelor radio și canalelor TV nu conține motivații susținute de argumente convingătoare și de explicații ce ar justifica rezultatele votării;
- prevederile vagi din Cod cu privire la condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, nu au fost concretizate nici în Regulamentul elaborat special pentru această procedură.

Asemenea condiții periclitează asigurarea pluralismului și diversității, generând posibilități pentru instituirea monopolului și concentrarea proprietății în domeniul audiovizualului.

Monitorii constată încercări timide de a se face transparentă în vederea verificării capacității financiare a participanților la concursul pentru acordarea licențelor de emisie. Dar, în linii mari, nu se prefigurează o tendință fermă în această privință, astfel că prevederile legale rămân neaplicate.

Pentru asigurarea diversității și pluralismului în domeniul audiovizualului, un deziderat major al Codului, CCA urmează să suplimenteze considerabil efortul de ajustare a procesului de licențiere la prevederile legale.

1.6 Activități privind monitorizarea radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii de programe

Exercitându-și una din principalele sale competențe, CCA pe parcursul perioadei de referință a monitorizat în permanență activitatea radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii de programe. Astfel, din numărul total de 150 decizii, a căror conținut este reflectat în tabelul anterior, 22 decizii se referă la rezultatele activității de monitorizare efectuate de către CCA și însoțite de sancțiuni.

Examinarea deciziilor adoptate evidențiază atât prioritățile autorității de reglementare în domeniu, cât și principalele încălcări comise, conform rezultatelor monitorizării, de către radiodifuzori și distribuitorii de servicii în procesul de implementare a Codului. Clasificarea încălcărilor este prezentată în *tabelul nr. 2*.²

Tabelul nr. 2

Clasificarea încălcărilor	Număr cazuri
Retransmiterea serviciilor de programe în lipsă de contract, încheiat cu titularul de drepturi asupra serviciului de programe (art.18 alin.(3), Cod), retransmiterea de către distribuitorul de servicii a unor servicii de programe audiovizuale care nu sunt prevăzute în autorizația de retransmisie (art.28, Cod)	47
Încălcarea normelor privind asigurarea echilibrului și pluralismului social-politic (art.7, Cod)	15
Nerespectarea grilei de emisie (art.38 alin.(2) lit.b și c), Cod)	14
Nerespectarea cotei muzicii autohtone în volumul total de muzică difuzat (Decizia CCA nr.51 din 12.04.2007)	12
Difuzarea fără autorizație de retransmitere (art.28, Cod)	8
Difuzarea fără licență tehnică (art.4 alin.(5), Cod)	6
Accesul persoanelor cu deficiențe de auz (surde) la emisiunile televizate de importanță majoră și de actualități (art.13 alin.(4), Cod)	5
Nerezentarea informației solicitate de CCA (art.25 alin.(1) lit.k), Cod)	4
Încălcarea normelor privind garantarea moralității și privind asigurarea protecției minorilor (art.6, Cod)	2
Nerespectarea cotei producției proprii și autohtone cu caracter informativ și analitic în limba oficială a statului (art.11 alin.(3), Cod)	1
Nerespectarea în serviciile de programe a cotei de emisiuni în limba oficială a statului (art.11 alin.(9), Cod)	1
Neinformarea publicului (art.66 alin.(6), Cod)	1
Încălcări ale legislației cu privire la publicitate, teleshopping și sponsorizare	
Publicitatea privind una și aceeași marfă ... (art.13 alin.(8), Legea cu privire la publicitate)	11
Publicitatea produselor farmaceutice și a tratamentelor medicale (art.19 alin.(10), Cod)	9
Plasarea grupată a spoturilor publicitare și a teleshopping-ului, difuzarea acestora neînsoțite de semne de identificare certe și ușor vizibile ale instituției audiovizuale (art.21 alin.(1)-(2), Cod)	8
Plasarea publicității mascate în cadrul serviciilor de programe (art.19 alin.(14), Cod)	7
Difuzarea fără acoperire a spoturilor publicitare retranslate (art.22 alin.(2), Cod)	5

² În tabel este reflectat conținutul deciziilor CCA: a) adoptate în perioada 01.04.2008-31.12.2008 și publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, b) adoptate pe parcursul perioadei 01.01.2009-31.08.2009.

Publicitatea pentru băuturi alcoolice (art.19 alin.(11), Cod)	4
Denumirea sau marca sponsorului trebuie să fie distinct evidențiată la începutul și /sau sfârșitul emisiunii (art.20 alin.(1), Cod)	4
Cerințe față de programele sponsorizate (art.22 alin.(1), Legea cu privire la publicitate)	2
Plasarea publicității în serviciile de programe retransmise de distribuitorii de servicii, fără a fi însoțite de semne de identificare certe și ușor vizibile (art.19 alin.(4), Cod)	2
Depășirea volumului publicității pe parcursul unei ore (art.22 alin.(3), Cod)	2
Încurajarea achiziționării sau închirierii produselor ori a serviciilor sponsorului (art.20 alin.(1), Cod)	1

În centrul activității de supraveghere, precum denotă deciziile CCA, a fost situată protejarea a 21 de prevederi din Cod, 2 prevederi din Legea cu privire la publicitate și 1 prevedere din deciziile CCA. În același timp constatăm că, pe parcursul perioadei raportate, CCA nu s-a preocupat de monitorizarea implementării unor asemenea prevederi importante ale Codului, precum sunt:

- limitarea proprietății la dimensiuni care să asigure eficiența economică, dar care să nu genereze apariția de poziții dominante în formarea opiniei publice (art.7 alin.(5)), inclusiv respectarea prevederilor privind regimul juridic al proprietății în domeniul audiovizualului (art.38 alin.(2) lit.k.));
- difuzarea operelor audiovizuale europene (art.3).

Pe parcursul implementării proiectului, echipa de monitori a sesizat cazuri de monitorizare superficială și, prin urmare, irelevantă a radiodifuzorilor (perioada campaniei electorale), a constatat că, în principiu, în procesul de monitorizare CCA se axează pe monitorizări sporadice și episodice a instituțiilor audiovizuale și nu are la bază un concept clar și un mecanism de evaluare a activității radiodifuzorilor în conformitate cu prevederile Codului privind promovarea interesului public în domeniul audiovizualului.

1.7 Asigurarea transparenței și responsabilității față de public

Transparență

CCA a manifestat, în general, o deschidere pentru accesul publicului la informațiile vizând activitatea sa: ședințele sunt publice, deciziile și actele normative adoptate au fost date publicității, proiectele deciziilor normative, majoritatea agendelor ședințelor și a dosarelor de participare la concursul pentru obținerea licențelor de emisie au fost plasate pe pagina web a CCA în condițiile prevăzute de Cod.

Totodată, la acest capitol monitorii au semnalat și mari restanțe: nepublicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a unui mare număr de decizii a CCA (65 de decizii din 150 de decizii), adoptarea și publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a celor mai importante decizii ale CCA fără motivarea acestora, nepublicarea pe pagina web a CCA a proceselor verbale ale ședințelor CCA.

Responsabilitate față de public

Pe parcursul perioadei de monitorizare, CCA nu a reușit să-și îndeplinească una din misiunile sale fundamentale: responsabilitatea în fața publicului. Această omisiune poate fi explicată, în parte, prin imperfecțiunea Codului care nu stipulează prevederi exacte în ceea ce privește executarea acestei obligații. Or, calitatea sa de garant al apărării interesului public în domeniul comunicării audiovizuale impune pentru CCA obligația de a asigura transparența activității proprii.

Colaborarea cu reprezentanții societății civile

CCA a fost, parțial, deschis spre colaborare cu reprezentanți ai societății civile, ai radiodifuzorilor și distribuitorilor de servicii în soluționarea problemelor existente în domeniu. Membrii CCA au participat la reuniunile publice, în care au fost supuse dezbaterilor problemele din domeniu (conferințe, seminare, întruniri ale membrilor CCA cu reprezentanți ai societății civile în vederea dezbaterii unor proiecte de acte normativ-juridice ale CCA, etc.), au colaborat cu reprezentanții societății civile la elaborarea unor acte normativ-juridice (*elaborarea și adoptarea Codului de conduită al radiodifuzorului, elaborarea propunerilor pentru modificarea Legii cu privire la publicitate, elaborarea Concepției de digitalizare a sectorului audiovizualului*).

1.8 Concluzii și recomandări

Concluzii

Pe parcursul perioadei de monitorizare (01.04.2008 – 31.08.2009), CCA a avut misiunea de a supraveghea implementarea legislației în domeniu și a practicilor internaționale, care urma să aducă schimbări de esență în dezvoltarea audiovizualului autohton și să-l ajusteze la standardele europene.

CCA nu a reușit să facă față în totalitate acestei exigențe, ca rezultat unele decizii ale autorității de reglementare au fost dezaprobatе și contestate public și au afectat audiovizualul național.

Evidențiind unele schimbări pozitive în activitatea CCA, monitorii constată, totodată caracterul selectiv în implementarea unor prevederi ale Codului audiovizualului.

Recomandări pentru Consiliul Coordonator al Audiovizualului:

- să asigure apărarea reală a drepturilor consumatorilor de programe;
- să motiveze deciziile adoptate;
- să publice toate deciziile în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termene rezonabile;
- să garanteze, în condiții transparente, limitarea concentrării proprietății în domeniul mass-media electronice la dimensiuni care să nu genereze apariția de poziții dominante în formarea opiniei publice și care, totodată, ar asigura eficiența economică a radiodifuzorilor;
- să publice lista proprietarilor reali ai tuturor instituțiilor audiovizuale;
- să elaboreze și să adopte condițiile generale de monitorizare a radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii;
- să publice pe pagina web rezultatele monitorizărilor radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii;
- să asigure o îmbunătățire calitativă a materialelor de lucru pentru ședințele publice;
- să asigure transparența activității proprii prin publicarea pe pagina web a proceselor verbale ale ședințelor CCA, precum și a tuturor informațiilor relevante din dosarele participanților la concursul pentru eliberarea licențelor de emisie;
- să organizeze, cel puțin o dată la două luni, conferințe de presă cu tematici de interes public major, inclusiv care vizează lucrul cu petițiile.

1.9 Lista anexelor (studii de caz)

- Anexa nr. 1/1 *Respectarea reglementărilor naționale și internaționale de către CCA în cazul demersului public privind limbajul emisiunii "Povești cu măști", difuzată de postul de televiziune „NIT”*
- Anexa nr. 1/2 *Regulamentul privind gestionarea Fondului de susținere a radiodifuzorilor*
- Anexa nr. 1/3 *Respectarea prevederilor Codului audiovizualului în procesul de eliberare, în bază de concurs, a licențelor de emisie*
- Anexa nr. 1/4 *Supravegherea activității Consiliului Coordonator al Audiovizualului de către Parlamentul Republicii Moldova*
- Anexa nr. 1/5 *Modul de desfășurare a concursului pentru suplینirea a două funcții de membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului*
- Anexa nr. 1/6 *Ofertele distribuitorilor de servicii de programe*
- Anexa nr. 1/7 *Adoptarea de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului a Concepției reflectării campaniei electorale pentru alegerile parlamentare 2009 în instituțiile audiovizualului din Republica Moldova*
- Anexa nr. 1/8 *Respectarea prevederilor Codului audiovizualului de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului în perioada electorală pentru alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009*
- Anexa nr. 1/9 *Respectarea prevederilor Codului audiovizualului de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului în perioada electorală pentru alegerile parlamentare din 29 iulie 2009*

Capitolul II. MONITORIZAREA ACTIVITĂȚII CONSILIILOR DE OBSERVATORI ALE INSTITUȚIEI PUBLICE NAȚIONALE A AUDIOVIZUALULUI COMPANIA „TELERADIO-MOLDOVA” ȘI INSTITUȚIEI PUBLICE REGIONALE A AUDIOVIZUALULUI COMPANIA „TELERADIO-GĂGĂUZIA”³

2.1 Cadru general

Unul dintre obiectivele proiectului vizează monitorizarea modului în care CO al IPNA și-a onorat obligațiile ce decurg din prevederile Codului audiovizualului și propriului Regulament, care prevede: „...Consiliul de Observatori supraveghează respectarea de către conducerea și angajații Companiei a cadrului juridic în domeniul de funcționare a audiovizualului public, asumându-și misiunea de garant al aplicării corecte, în activitatea Companiei, a legislației în vigoare. Hotărârile Consiliului, adoptate în problemele ce țin de atribuțiile sale, sînt obligatorii pentru conducerea Companiei...”

Întru atingerea obiectivelor propuse echipa de monitori a delegat un reprezentant care a asistat la toate ședințele publice ale CO pentru documentare din prima sursă. Datele colectate au servit ca bază pentru mai multe studii de caz în cadrul proiectului și pentru analiza propriu-zisă a activității CO.

2.2 Prevederi legale

Conform art. 58 al Codului audiovizualului, Consiliul de Observatori a fost investit cu următoarele atribuții:

- a) aprobă statutul companiei și modificările la el;
- b) aprobă Caietul de sarcini al companiei, care include planul financiar și declarația politicii editoriale a companiei;
- c) evaluează performanța companiei și conducerii ei, publicând rapoarte anuale și recomandări;
- d) aprobă instituirea, reorganizarea sau încetarea activităților subdiviziunilor companiei, inclusiv ale birourilor ei teritoriale;
- e) organizează întâlniri publice cu reprezentanți ai diferitelor categorii ale auditoriului din Republica Moldova pentru a efectua studii de audiență;
- f) confirmă în funcție, în bază de concurs, președintele companiei, directorul radiodifuziunii și directorul televiziunii;
- g) sesizează, din oficiu și la solicitare, asupra încălcării Codului audiovizualului și a altor legi în vigoare, comise de companie, înaintând președintelui ei demersuri de intrare în legalitate.

2.3 Date statistice

Conform art. 56 din Codul audiovizualului CO este constituit din 9 membri. La moment CO întrunește 6 membri: Mariana Șlapac (președinte), Anatol Dubrovski (secretar), Igor Munteanu, Boris Focșa, Ludmila Barbus, Tudor Tătaru (membri). Un membru al CO (Igor Munteanu) nu participă la ședințele CO.

În intervalul de timp 01 aprilie 2008 – 31 august 2009 Consiliul de Observatori s-a întrunit în 33 de ședințe publice la care au fost adoptate 39 de hotărâri. Pe ordinea de zi a ședințelor au fost incluse 157 de chestiuni.

În luna aprilie 2008 CO a adoptat 1 hotărâre, în luna mai 2008 – 1, în luna iunie 2008 – 4, în luna iulie 2008 – 1, în luna august 2008 – 1, în luna septembrie 2008 – 4, în luna octombrie 2008 – 4, în luna decembrie 2008 – 3, în luna ianuarie 2009 – 4, în luna februarie 2009 – 2, în luna martie 2009 – 1, în luna aprilie 2009 – 3, în luna mai 2009 – 6, în luna iunie – 1, în luna iulie – 1, în luna august – 2. Numărul mediu lunar de ședințe este 1,94.

2.4 Activități de exercitare a atribuțiilor legale

În pofida misiunilor ce-i revin potrivit legii, în perioada de raportare CO a aprobat un număr restrâns de decizii în raport cu problemele sesizate de societate în activitatea serviciului public. Ședințele CO în unele cazuri au fost insuficient pregătite, astfel că subiectele abordate nu întotdeauna au avut finalitate.

Documentele adoptate de către CO nu au fost întotdeauna suficient pregătite, astfel că în unele cazuri s-a revenit la deciziile adoptate în ședințele imediat următoare (cazul adoptării Caietului de sarcini pentru anul 2009).

CO și-a asumat cu de la sine putere decizii contrare prevederilor legale. Astfel, în cadrul ședinței din 22.12.2008 CO a aprobat modificările la propriul Regulament prin care a stabilit că membrii CO ale căror mandate au expirat își exercită funcția până la desemnarea noilor membri de către Parlament.

Consiliul de observatori nu a reacționat la semnalele societății civile care a făcut monitorizări și s-a arătat alarmată de situația de la companie nici la petițiile din partea partidelor politice care au indicat asupra încălcărilor comise de către Companie în cadrul campaniei electorale.

³ Datele și comentariile inserate în prezentul capitol se referă doar la activitatea CO al IPNA Compania "Teleradio-Moldova", deoarece, în virtutea situației politice create la Comrat, activitatea CO al IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" practic a fost paralizată (a se vedea studiul de caz din anexa nr. 2).

În perioada de monitorizare CO nu a organizat nicio întâlnire cu publicul și nu a inițiat cercetări de audiență pentru a afla care sunt așteptările publicului vis-a-vis de propria activitate și de activitatea companiei.

Referitor la activitatea de administrare, CO nu a evaluat niciodată performanța companiei și conducerii ei, nefiind publicată până în prezent nicio recomandare care să vizeze activitatea companiei.

CO nu a făcut eforturi ca să informeze publicul despre data, ora și agenda ședințelor sale și despre conținutul documentelor adoptate.

2.5 Concluzii și recomandări

Concluzii

Pe parcursul perioadei raportate CO și-a demonstrat ineficacitatea, iar prerogativele prevăzute de Codul audiovizualului nu au fost pe deplin valorificate. Până la moment CO nu și-a stabilit cu maximă claritate scopul de bază și nu și-a determinat acțiunile prioritare pe care trebuie să le întreprindă. CO a reușit într-o măsură insuficientă să-și onoreze atribuțiile ce-i revin. El nu a pătruns în profunzimea specificului activității unui serviciu public de radio și televiziune și, posibil, prin aceasta se explică neglijarea în totalitate a exercitării funcției sale de supraveghere a respectării de către angajați și de către conducerea companiei a cadrului juridic în domeniu.

Recomandări

- CO urmează să-și asume conștient și responsabil misiunea de garant al aplicării corecte, în activitatea radiodifuzorului public, a legislației în vigoare, asigurând consecvent eficiență și responsabilitate din partea administrației Companiei;
- În campaniile electorale CO ar trebui să supravegheze și să examineze cu regularitate și cu rigurozitate sporită activitatea Companiei urmărind cu atenție respectarea prevederilor legislației electorale și normelor deontologiei profesionale;
- CO ar trebui să vegheze în permanență și responsabil implementarea în politica editorială a Companiei a prevederilor Codului producătorilor Companiei publice „Teleradio-Moldova”;
- CO ar trebui să reacționeze competent și în interesul publicului la monitorizările interne și externe, studiile de caz, declarațiile și comentariile apărute în presă și care exprimă puncte de vedere reprezentând opinia publică;
- Publicarea cu regularitate a deciziilor pe pagina web a companiei;
- Modificarea Regulamentului CO prin introducerea unor stipulări care să prevadă motivarea hotărârilor adoptate de Consiliu;
- Consiliul Coordonator al Audiovizualului să condiționeze contrasemnarea proiectului Caietului de sarcini de elaborarea transparentă și de dezbateră lui publică;
- Organizarea întâlnirilor cu publicul;
- Organizarea activității de elaborare a proiectului Caietului de sarcini de o manieră care să permită, pe de o parte, participarea largă și reală a angajaților IPNA și, pe de altă parte, desfășurarea unor dezbateri publice pe marginea proiectului;
- Evaluarea periodică (ori de câte ori este nevoie, dar nu mai rar decât trimestrial) a performanței Companiei de către CO cu difuzarea publică ulterioară a rezultatelor.

2.6 Lista anexelor (studii de caz)

- Anexa nr. 2/1 *Caietul de sarcini al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” pentru anul 2009*
- Anexa nr. 2/2 *Demiterea membrilor Consiliului de Observatori al Instituției publice regionale a audiovizualului (IPRA) Compania „Teleradio-Găgăuzia”*
- Anexa nr. 2/3 *Transparența în activitatea Consiliului de Observatori al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului „Teleradio-Moldova”: prevederi legale și practici de aplicare*
- Anexa nr. 2/4 *Respectarea prevederilor Codului audiovizualului de către Consiliul de Observatori al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” în cadrul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 05 aprilie 2009*
- Anexa nr. 2/5 *Respectarea prevederilor Codului audiovizualului de către Consiliul de Observatori al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” în cadrul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 29 iulie 2009*

Capitolul III. MONITORIZAREA APLICĂRII PREVEDERILOR CODULUI AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA PRIN PRISMA ANALIZEI CONȚINUTULUI PROGRAMELOR IPNA COMPANIA „TELERADIO-MOLDOVA” ȘI IPRA COMPANIA „TELERADIO-GĂGĂUZIA”

3.1 Cadru general

Un obiectiv major al proiectului l-a constituit analiza conținutului programelor de știri, iar în perioada alegerilor parlamentare, suplimentar – a emisiunilor cu prezența actorilor politici/electorali, a dezbaterilor electorale și publicității electorale, difuzate de IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și de IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, pentru a determina în ce măsură radiodifuzorii publici, național și regional, se conformează normelor legale și standardelor profesionale. Echipa de implementare a proiectului a efectuat monitorizări selective cu durate a câte o săptămână fiecare, iar în perioada alegerilor – cu durata echivalentă duratei campaniei electorale (60 de zile). Dat fiind faptul că, în mod neprevăzut, au avut loc alegeri parlamentare anticipate, proiectul inițial a fost extins cu două luni și, pe finalul lui, radiodifuzorii publici au fost monitorizați timp de o lună până la ziua scrutinului (29 iulie) și timp de o lună – după scrutin.

Monitorizările selective ale programelor de știri ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” au fost efectuate în perioadele:

- 15 aprilie – 21 aprilie 2008;
- 30 iunie – 6 iulie 2008;
- 25 august – 31 august 2008;
- 23 octombrie – 01 noiembrie 2008.

De fiecare dată monitorii au urmărit și au evaluat conținutul programelor de actualități “Median-Info” de la Radio Moldova și “Mesager” de limbă română și rusă de la TV Moldova 1. Rezultatele monitorizării sunt prezentate în **Anexele 1-4**.

Monitorizările selective ale programelor de știri ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” au fost efectuate în perioadele:

- 14 aprilie – 21 aprilie 2008;
- 30 iunie – 04 iulie 2008;
- 25 august – 29 august 2008;
- 20 noiembrie – 30 noiembrie 2008.
- 19 ianuarie – 23 ianuarie 2009.

De fiecare dată monitorii au urmărit și au evaluat conținutul edițiilor informative de limbă română, găgăuză și rusă de la Radio Găgăuzia și de la TV Găgăuzia. Rezultatele monitorizării sunt prezentate în **Anexele 5-9**.

În alegerile parlamentare, monitorizarea emisiei integrale a radiodifuzorilor publici, național și regional, a fost efectuată în perioadele:

- 04 februarie – 03 martie 2009;
- 04 februarie – 05 aprilie 2009;
- 01 iulie – 14 iulie 2009;
- 01 iulie – 29 iulie 2009.

Obiectul monitorizării au fost știrile, emisiunile cu prezența actorilor politici/electorali, publicitatea electorală și dezbaterile electorale. Rezultatele monitorizării sunt prezentate în **Anexele 10-13**.

Ultima monitorizare a știrilor și emisiunilor cu prezența actorilor politici, difuzate de radiodifuzorii publici, național și regional, a fost înfăptuită în perioada postelectorală 30 iulie – 31 august 2009. Rezultatele monitorizării sunt prezentate în **Anexa 14**.

3.2 Cadru legal și metodologic

Întru atingerea obiectivelor proiectului vizând monitorizarea conținutului programelor de actualități ale celor doi radiodifuzori publici, echipa de implementare a elaborat o metodologie proprie, la temelia căreia au fost puse prevederile legislației audiovizuale naționale și regionale și normele profesionale de scriere a știrilor. Astfel, a fost perfectată o Fișă de monitorizare adecvată scopurilor urmărite, în măsură să fixeze date suficiente de exacte în temeiul a două categorii de indici, după cum urmează:

1. indici cantitativi:

- numărul știrilor și subiectelor (*pentru a putea urmări evoluțiile sau involuțiile în realizarea edițiilor de actualități*);
- tematica (*dacă e actuală și importantă; actualitatea este determinată de numărul consumatorilor interesați de tema abordată; importanța este determinată de numărul consumatorilor afectați direct de evenimentul, situația, întâmplarea etc, despre care li se comunică*);
- geografia (*dacă îndreptățește aria de acoperire teritorială a radiodifuzorului*);
- durata (*dacă este în concordanță cu actualitatea și importanța temei*);
- protagoniștii (*dacă favorizează echilibrul social-politic și dacă favorizează libera formare a opiniei consumatorului*);
- genurile jurnalistice (*grad de prezență și dacă sunt respectate regulile de scriere într-un gen ori altul*);

2. indici calitativi:

- poziția ziaristului (*părtinitoare/nepărtinitoare; regula generală: ziaristul oferă fapte, consumatorul trage concluzii; Excepții: ziaristul poate expune propriile opinii, dar alege genul care îi permite acest lucru – comentariul, de exemplu*);
- numărul surselor (*dacă există mai multe surse de informare și dacă ele sunt independente una de alta. Trimiterea la surse conferă credibilitate și complexitate materialului*);
- abordarea subiectelor tematice (*gradul de profesionalism care indică profunzimea reflectării temei*);
- caracterul și tonalitatea materialului (*laudativ/neutru/critic; dacă favorizează pe cineva știrea sau subiectul; regula generală: misiunea ziaristului nu este să promoveze ceva ori pe cineva, nu este să dea aprecieri, ci să furnizeze informație suficientă pentru a-i da posibilitate consumatorului să facă aprecieri*);
- ordinea știrilor și subiectelor în ediție (*regula generală: cu cât știrea este mai importantă, cu atât este comunicată mai repede – principiul piramidei inversate. Aceasta economisește timpul consumatorului și demonstrează respectul ziaristului pentru el*).

În perioada electorală, drept puncte suplimentare de reper pentru echipa de implementare a proiectului la evaluarea emisiilor radiodifuzorilor publici național și regional, au servit unele prevederi ale Codului electoral al Republicii Moldova, ale altor acte normative, precum: Regulamentul CEC de reflectare a campaniei electorale de către mass-media, Concepția CCA de reflectare a campaniei electorale de către instituțiile audiovizualului, reglementările interne ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” vizând activitatea acestora în alegeri. Astfel, separat pentru perioada electorală, a fost elaborată o Fișă de monitorizare care să permită fixarea datelor relevante pentru a putea ulterior determina modul real și veridic în care cei doi radiodifuzori publici își onorează angajamentele juridice și deontologice față de public în campania electorală. Fișa respectivă de monitorizare a cuprins inclusiv:

Obiectul monitorizării: programele de știri/actualități și emisiunile cu prezența actorilor politici (interval orele: 6.00 - 24.00), publicitatea electorală, dezbaterile electorale.

Actori politici monitorizați (IPNA "Teleradio-Moldova"):

- Președinția (președintele, consilierii președintelui, purtătorul de cuvânt al președinției);
- Parlamentul (fracțiunile parlamentare, deputații independenți);
- Guvernul (membrii guvernului, adjuncții miniștrilor, purtătorul de cuvânt al guvernului);
- Administrația publică locală (primarul general al mun. Chișinău, președintele CMC, președinții și vicepreședinții de raion, consilierii, primarii);
- Partidele politice (reprezentanți, simpatizanți ai partidelor politice sau oponenți ai acestora).

Actori politici monitorizați (IPRA "Teleradio-Găgăuzia"):

- Bașcanul;
- Adunarea Populară;
- Executivul;
- Administrația publică locală;
- Administrația publică centrală;
- Partidele politice.

Analiza cantitativă:

- Frecvența și durata aparițiilor actorilor politici în știri și emisiuni: a) intervenții directe; b) mențiuni/apariții;
- Ponderea duratei știrilor și emisiunilor cu prezența actorilor politici în durata programelor de știri și a emisiunilor;
- Numărul de surse utilizate în știrile conflictuale: a) 1 sursă de informație; b) 2 și mai multe surse de informație independente una de alta.

Analiza calitativă:

- Conținutul informației: a) pozitiv; b) neutru; c) negativ;
- Atitudinea jurnalistului: a) favorizantă; b) defavorizantă, c) imparțială.

Pentru perioada în care radiodifuzorii publici au difuzat publicitate electorală și au organizat dezbateri electorale, Fișa de monitorizare a fost ajustată de o manieră care să permită fixarea volumului, comanditarului și orelor de plasare a publicității; timpilor de antenă oferți participanților la dezbaterile electorale radiofonice și televizate.

Fișa de monitorizare a fost ajustată ulterior și la necesitățile monitorizării emisiilor radiodifuzorilor publici în perioada postelectorală.

3.3 Statistici, constatări, comentarii

Monitorizările efectuate pe parcursul derulării proiectului pot fi divizate convențional în două tipuri: monitorizări selective ale programelor de știri și actualități difuzate de radiodifuzorii publici în perioada preelectorală și monitorizări complete ale emisiei radiodifuzorilor publici în campaniile electorală și postelectorală.

Primul tip de monitorizări a cuprins: câte 4 segmente temporale la TV Moldova 1 și la Radio Moldova, în care au fost difuzate și, deci, evaluate 924 de știri și subiecte tv și, respectiv, 571 știri și subiecte radiofonice; câte 5 segmente temporale la TV Găgăuzia și la Radio Găgăuzia, în care au fost difuzate și, deci, evaluate 418 de știri și subiecte tv și, respectiv, 331 de știri și subiecte radiofonice.

Primul tip de monitorizări au scos în evidență faptul că:

la IPNA Compania „Teleradio-Moldova” programele de știri și actualități reflectă cu preponderență tematica politică în detrimentul intereselor cotidiene reale și majore ale publicului larg; realizatorii programelor de știri și actualități dau prioritate reprezentanților guvernării, ignorând parțial opoziția parlamentară și neglijând totalmente forțele politice extraparlamentare; cota știrilor și subiectelor, realizate în baza unei singure surse de informație, rămâne în continuare ridicată; autorii știrilor și subiectelor adoptă deseori atitudine părtinitoare față de evenimente și protagoniști; programele de știri și actualități nu confirmă esența și calitatea publică a serviciului de radio și televiziune, stipulată de legislația audiovizuală în vigoare;

la IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, în programele de știri și actualități sunt lipsă domenii tematice, importante pentru beneficiari; știrile și subiectele nu sunt realizate în conformitate deplină cu rigorile legale și standardele profesionale; edițiile informative sunt dominate de știri și subiecte bazate pe o singură sursă; majoritatea știrilor și subiectelor au caracter nepărtinitor însă lipsesc cu desăvârșire materiale analitico-problematic și critice; este foarte limitată geografia știrilor și subiectelor.

Tipul al doilea de monitorizări a cuprins, grosso modo: câte 3 segmente temporale extinse – campania electorală pentru alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009 (04 februarie – 05 aprilie); campania electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 (01 – 29 iulie); perioada postelectorală de la scrutinul din 29 iulie 2009 (30 iulie – 31 august).

Pe parcursul respectivelor segmente temporale obiectul analizei și evaluării au fost:

La TV Moldova 1 – 2715 știri și subiecte de actualitate cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 82,3 ore; 17 cicluri de emisiuni cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 56 de ore; o sută de runde de dezbateri electorale cu o durată cumulată de 44,8 ore; publicitate electorală în volum total de 14,4 ore.

La Radio Moldova – 3665 de știri și subiecte de actualitate cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 119,9 ore; 17 cicluri de emisiuni cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 21,3 ore; 98 de runde de dezbateri electorale cu o durată cumulată de 42,2 ore; publicitate electorală în volum total de 10,8 ore.

La TV Găgăuzia – 242 de știri și subiecte de actualitate cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 9,8 ore; 3 cicluri de emisiuni cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 4,3 ore; 78 de runde de dezbateri electorale cu o durată cumulată de 54,1 ore; publicitate electorală în volum total de 6,8 ore.

La Radio Găgăuzia – 214 știri și subiecte de actualitate cu prezența actorilor politici, cu o durată cumulată de 8,3 ore; 19 runde de dezbateri electorale cu o durată cumulată de 6,7 ore; publicitate electorală în volum total de 3,4 ore.

Numărul actorilor politici personalizați și al formațiunilor politice despre care au relatat în programele de actualități radiodifuzorii publici; numărul concurenților electorali participanți la dezbaterile electorale organizate de radiodifuzorii publici, cât și numărul concurenților electorali care au plasat publicitate electorală în emisia radiodifuzorilor publici în perioada campaniilor electorale pentru alegeri parlamentare din 5 aprilie 2009 și din 29 iulie 2009, schematic, este prezentat în **Tabelul 1**. Tabloul general relevă faptul că radiodifuzorul public național, în știri, a relatat despre un număr suficient de mare de actori politici personalizați, pe când în cazul radiodifuzorului public regional acest indicator este mult mai mic. Reflectarea în știri a evenimentelor cu participarea formațiunilor politice și/sau a concurenților electorali a fost extrem de redusă la Teleradio-Găgăuzia. Despre anumiți concurenți electorali nu s-a relatat în nicio știre. La Radio Găgăuzia în știri, în toată campania electorală pentru alegeri parlamentare anticipate, nu a fost prezent nici un concurent electoral.

Tabelul 1

	TV Moldova 1		Radio Moldova		TV Găgăuzia		Radio Găgăuzia	
	5.04.09	29.07.09	5.04.09	29.07.09	5.04.09	29.07.09	5.04.09	29.07.09
Actori personalizați în știri (nr.)	75	107	98	79	14	14	18	8
Partide în știri (nr.)	19	17	17	16	2	2	3	0
Concurenți electorali, dezbateri (nr.)	21	10	19	10	11	7	4	1
Concurenți electorali, publicitate (nr.)	12	9	6	8	4	5	4	4

Numărul actorilor politici personalizați și al formațiunilor politice despre care au relatat în programele de actualități și în emisiuni radiodifuzorii publici în perioada de după scrutinul din 29 iulie 2009 (30 iulie – 31 august), schematic, este prezentat în **Tabelul 2**. Astfel, constatăm un interes destul de ridicat al radiodifuzorilor publici față de actori politici personalizați și după alegerile parlamentare anticipate, același interes al Companiei „Teleradio-Moldova” pentru formațiunile politice, mai ales care au acces în Parlament, și, totodată, un interes extrem de redus al radiodifuzorului public regional față de procesul postelectoral național.

Tabelul 2

Prezența actorilor politici în emisia radiodifuzorilor publici în perioada postelectorală				
	TV Moldova 1	Radio Moldova	TV Găgăuzia	Radio Găgăuzia
	30.07 – 31.08.09	30.07 – 31.08.09	30.07 – 31.08.09	30.07 – 31.08.09
Actori personalizați în știri (nr.)	51	54	12	10
Partide în știri (nr.)	9	10	1	2
Actori personalizați în emisiuni (nr.)	32	22	2	0
Partide în emisiuni (nr.)	8	8	0	0

Cota știrilor conflictuale în numărul total de știri cu prezența actorilor politici, cât și numărul surselor de informație în temeiul cărora au fost scrise știrile conflictuale, pe care le-a realizat radiodifuzorul public național în campaniile electorale și în perioada postelectorală monitorizate, sunt prezentate schematic în **Tabelul 3**. La IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” știrile cu caracter conflictual lipsesc aproape cu desăvârșire. Tabelul 3 indică asupra unei stări de lucruri caracterizată, pe de o parte, de un număr semnificativ de știri cu prezența actorilor politici, iar, pe de altă parte, o cotă insignifiantă de știri cu caracter conflictual – în medie, cam fiecare a 6-a - a 7-a – la TV Moldova 1, și cam fiecare a 8-a - a 9-a – la Radio Moldova. Dacă până la scrutinul din 5 aprilie 2009 și la Moldova 1, și la Radio Moldova prevalau știrile conflictuale scrise în temeiul unei singure surse de informație, atunci în următoarele două perioade de monitorizări raportul s-a inversat, dar până la normalitate nu s-a ajuns deocamdată.

Tabelul 3

Calitate știri: număr știri cu caracter conflictual și număr surse de informație						
	TV Moldova 1			Radio Moldova		
	05.04.09	29.07.09	august 2009	05.04.09	29.07.09	august 2009
nr. știri (total)	1200	1814	842	411	673	1440
nr. știri conflictuale	162	309	129	31	154	121
1 sursă	106	123	41	24	37	36
2 & > surse	56	186	88	7	117	85

Rezultatele monitorizării activității **IPNA Compania "Teleradio-Moldova"** în perioada campaniilor electorale pentru alegeri parlamentare ordinare și anticipate au relevat faptul că, de fiecare dată, în principal, li s-a dat prioritate și ca frecvență, și ca durată, reprezentanților puterii, în detrimentul reprezentanților opoziției, creându-se astfel un dezechilibru clar în favoarea partidului de guvernământ. Acest fapt a trădat un tratament inegal și inechitabil față de concurenții electorali și echivalează cu derogări de la normele legale și de la standardele profesionale.

IPNA Compania "Teleradio-Moldova", de regulă, a manifestat atitudine favorizantă, mai des, față de actori politici-reprezentanți ai puterii, iar atitudine defavorizantă – doar față de actori politici-reprezentanți ai opoziției.

IPNA Compania "Teleradio-Moldova" a respectat, în mare, prevederile legale referitoare la plasarea publicității electorale și la oferirea timpilor de antenă concurenților în cadrul dezbaterilor electorale.

IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" nu a oferit posibilitate publicului de a se informa suficient despre procesul electoral, în general, și despre proiectele politice ale tuturor concurenților electorali, în particular. Concurenții electorali au ignorat în mare parte capacitatea de informare a publicului prin intermediul IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, fapt ce relevă gradul scăzut de credibilitate al primilor față de ultima. IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” a organizat în perioada de referință dezbateri electorale, dar nu a demonstrat un tratament egal în oferirea timpilor de antenă participanților la ele.

IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" au reflectat campania electorală cu derogări de la prevederile legale și de la standardele profesionale. Ambii radiodifuzori au demonstrat părtinire față de anumiți actori politici și, în particular, față de partidul de guvernământ și de reprezentanții PCR. Faptul în cauză a diminuat semnificativ posibilitățile, pe de o parte, ale tuturor concurenților să-și prezinte în mod egal și echitabil ofertele electorale prin intermediul radiodifuzorilor publici și, pe de altă parte, nu a permis alegătorilor să se informeze în măsura în care să poată aprecia calitatea ofertelor. Prin comportamentul adoptat în prima campanie electorală, radiodifuzorii publici au fost departe de a servi interesul public. În realitate, ei au lustruit imaginea guvernării și au denigrat contracandidații PCR,

contribuind astfel, la polarizarea publicului telespectator și radioascultător, influențând, în definitiv, într-un mod determinant, opțiunile electoratului. Evenimentele care au urmat după ziua de 5 aprilie și care au condus la proteste masive sunt un rezultat și al modului în care radiodifuzorii publici și-au onorat misiunea socială.

În alegerile parlamentare anticipate radiodifuzorii publici, național și regional, nu au oferit electoratului posibilitatea de a se informa suficient și nestingherit, prin intermediul programelor de știri și de actualități, asupra proiectelor politice ale tuturor concurenților electorali intrați în competiție. Politica de editare a știrilor, adoptată de către radiodifuzorii publici, le-a conferit acestora mai degrabă calitatea de susținători ai puterii, decât ipostaza de servicii realmente publice. Prin urmare, ei nu au contribuit la informarea electoratului în măsura în care acesta să poată face o alegere conștientă și calificată în ziua scrutinului.

În prima lună de după scrutinul parlamentar din 29 iulie 2009 radiodifuzorii publici au reflectat fie insuficient, fie distorsionat evenimentele post-electorale cu participarea actorilor politici.

Numărul redus de știri și de emisiuni cu participarea actorilor politici personalizați și instituționalizați, mai ales la „Teleradio-Găgăuzia”, nu a putut contribui la o informare adecvată a publicului asupra desfășurării procesului postelectoral.

Radiodifuzorii publici și, în special, cel național, au demonstrat lipsă de imparțialitate față de actorii politici despre care au relatat.

Toate rapoartele de monitorizare a activității IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” au fost făcute publice în cadrul conferințelor de presă desfășurate la Chișinău și la Comrat, în conformitate cu prevederile proiectului. Rapoartele au fost distribuite părților interesate direct și indirect și plasate pe site-ul APEL. În perioada campaniilor electorale ele au fost plasate și pe site-urile Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte – Coaliția 2009 și ONG-ului ADEPT.

De fiecare dată reacția administrației radiodifuzorului public național la rezultatele monitorizării a fost ostilă și inadecvată, fapt ce a determinat echipa de implementare a proiectului să reconfirme, în câteva rânduri, veridicitatea datelor și justetea concluziilor sale.

3.4 Concluzii și recomandări

Concluzii:

- IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, prin politicile adoptate de editare a știrilor și programelor de actualități, nu și-au onorat misiunea publică ce le revine conform legislației naționale în vigoare;
- În alegerile parlamentare ordinare și în alegerile parlamentare anticipate, radiodifuzorii publici au informat electoratul de o manieră care contravine mai multor prevederi ale legislației audiovizuale și electorale și care, în definitiv, nu a putut contribui la un vot calificat în zilele scrutinelor;
- Modul în care radiodifuzorii publici și, mai ales cel regional, au informat despre evenimentele de după alegerile parlamentare anticipate nu a oferit cetățenilor un tablou complet și veridic asupra procesului postelectoral din țară;
- IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, în perioada vizată, nu au făcut dovada unor servicii realmente publice de radio și televiziune.

Recomandări:

- Să fie instituite mecanisme eficiente de scoatere de sub influență politică a radiodifuzorilor publici și, în special, a celui național, fapt ce le va permite să obțină mai operativ calitatea de servicii publice, prevăzută de legislația în vigoare;
- Să fie fortificat controlul societății asupra activității radiodifuzorilor publici prin: a) reorientarea preocupărilor Consiliilor de Observatori, b) prin monitorizări interne și externe permanente a emisiei, c) prin sporirea gradului de transparență a activității editoriale;
- Să fie modificată legislația în vigoare astfel, încât radiodifuzorii publici să aibă obligațiunea juridică să-și declare public politica editorială anual, iar în anii electorali – suplimentar înaintea fiecărei campanii electorale;
- Să fie dezbătute în mod public rezultatele activității radiodifuzorilor publici, inclusiv pe segmentul serviciilor de programe, ori de câte ori este nevoie, dar nu mai rar decât semestrial.

3.5 Lista anexelor (rapoarte de monitorizare)

- Anexa nr. 3/1 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Median-info” și „Mesager” ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (Perioada: 15 – 21 aprilie 2008)*
- Anexa nr. 3/2 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Median-info” și „Mesager” ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (Perioada: 30 iunie – 06 iulie 2008)*
- Anexa nr. 3/3 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Median-info” și „Mesager” ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (Perioada: 25 – 31 august 2008)*
- Anexa nr. 3/4 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Median-info” și „Mesager” ale IPNA Compania „Teleradio-Moldova” (Perioada: 23 octombrie – 01 noiembrie 2008)*
- Anexa nr. 3/5 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de știri și actualități ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” (Perioada: 14 – 21 aprilie 2008)*
- Anexa nr. 3/6 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de știri și actualități ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” (Perioada: 30 iunie – 04 iulie 2008)*
- Anexa nr. 3/7 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de știri și actualități ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” (Perioada: 25 – 29 august 2008)*
- Anexa nr. 3/8 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de știri și actualități ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” (Perioada: 20 – 30 noiembrie 2008)*
- Anexa nr. 3/9 *Implementarea prevederilor Codului audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de știri și actualități ale IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia” (Perioada: 19 – 23 ianuarie 2009)*
- Anexa nr. 3/10 *Raport de monitorizare a implementării prevederilor Codului audiovizualului de către radiodifuzorii publici IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" în campania electorală pentru alegerile parlamentare 2009 (Perioada: 04 februarie – 03 martie 2009)*
- Anexa nr. 3/11 *Raport de monitorizare a implementării prevederilor Codului audiovizualului de către radiodifuzorii publici IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" în campania electorală pentru alegerile parlamentare 2009 (Perioada: 04 februarie – 05 aprilie 2009)*
- Anexa nr. 3/12 *Raport de monitorizare a implementării prevederilor Codului audiovizualului de către radiodifuzorii publici IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" în campania electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 (Perioada: 01 – 14 iulie 2009)*
- Anexa nr. 3/13 *Raport de monitorizare a implementării prevederilor Codului audiovizualului de către radiodifuzorii publici IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" în campania electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 (Perioada: 01 – 29 iulie 2009)*
- Anexa nr. 3/14 *Raport de monitorizare a implementării prevederilor Codului audiovizualului de către radiodifuzorii publici IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" în perioada postelectorală (Perioada: 30 iulie – 31 august 2009)*

CONCLUZII FINALE, SUGESTII ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii

Rezultatele monitorizării aplicării prevederilor Codului audiovizualului în perioada 01.04.2008 – 31.08.2009 au demonstrat faptul că în procesul implementării s-au înregistrat în dese cazuri derogări și grave încălcări ale legislației în vigoare.

Potrivit legii, CCA are misiunea de a supraveghea implementarea legislației în domeniu și a practicilor internaționale și prin activitatea sa – să aducă schimbări de esență în dezvoltarea audiovizualului autohton și să-l ajusteze la standardele europene. Pe parcursul perioadei de monitorizare, CCA nu a reușit să facă față în totalitate acestei exigențe, ca rezultat, unele decizii ale autorității de reglementare au fost dezaprobatе și contestate public și au afectat audiovizualul național.

Pe parcursul perioadei raportate CO al IPNA Compania "Teleradio-Moldova" și-a demonstrat ineficacitatea, iar prerogativele prevăzute de Codul audiovizualului nu au fost pe deplin valorificate. CO al IPNA nu și-a stabilit cu maximă claritate scopul de bază și nu și-a determinat acțiunile prioritare pe care trebuie să le întreprindă. CO al IPNA nu a reușit într-o măsură suficientă să-și onoreze atribuțiile ce-i revin, nu a pătruns în profunzimea specificului activității unui serviciu public de radio și televiziune și, posibil, prin aceasta se explică neglijarea în totalitate a exercitării funcției sale de supraveghere a respectării de către angajați și de către conducerea companiei a cadrului juridic în domeniu.

CO al IPRA Compania "Teleradio-Găgăuzia" a activat sporadic și ineficient, fapt care s-a răsfrânt, în mod evident, asupra activității radiodifuzorului public regional, motivele fiind de ordin subiectiv și obiectiv. Cele de natură subiectivă constau în faptul că pentru majoritatea membrilor CO această practică a fost un domeniu nou, necunoscut anterior, iar cele de natură obiectivă sunt legate de tensiunile create în regiune prin destituirea nelegală a membrilor CO de către Adunarea Populară a UTA Găgăuzia.

IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, prin politicile adoptate de editare a știrilor și programelor de actualități, nu și-au onorat misiunea publică ce le revine conform legislației naționale în vigoare. În alegerile parlamentare ordinare și în alegerile parlamentare anticipate, radiodifuzorii publici au informat electoratul de o manieră, care contravine mai multor prevederi ale legislației audiovizuale și electorale și care, în definitiv, nu a putut contribui la un vot calificat în zilele scrutinelor. Modul în care radiodifuzorii publici și, mai ales, cel regional, au informat despre evenimentele de după alegerile parlamentare anticipate, nu a oferit cetățenilor un tablou complet și veridic asupra procesului postelectoral din țară. IPNA Compania „Teleradio-Moldova” și IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, în perioada monitorizată, nu au făcut dovada unor servicii realmente publice de radio și televiziune.

Sugestii și recomandări

Recomandări pentru Consiliul Coordonator al Audiovizualului:

- să asigure apărarea reală a drepturilor consumatorilor de programe;
- să-și motiveze deciziile prin expunerea în text a temeiurilor de drept și de fapt care au stat la baza adoptării acestora;
- să garanteze, în condiții transparente, limitarea concentrării proprietății în domeniul mass-media electronice la dimensiuni, care să nu genereze apariția de poziții dominante în formarea opiniei publice și care, totodată, ar asigura eficiența economică a radiodifuzorilor;
- să elaboreze și să adopte condițiile generale de monitorizare a radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii, să efectueze cu regularitate monitorizări și să asigure reintrarea în legalitate a radiodifuzorilor care au admis încălcări și abateri de la prevederile legislației;
- să asigure transparența activității proprii prin publicarea pe pagina web a proceselor verbale ale ședințelor CCA, a rezultatelor monitorizărilor radiodifuzorilor și a distribuitorilor de servicii, precum și a tuturor informațiilor relevante din dosarele participanților la concursurile pentru eliberarea licențelor de emisie;
- să condiționeze contrasemnarea proiectului Caietului de sarcini al IPNA Compania "Teleradio-Moldova" de elaborarea transparentă și de dezbateră lui publică;
- să organizeze, cel puțin o dată la două luni, conferințe de presă cu tematici de interes public major, inclusiv care vizează lucrul cu petițiile;
- să contribuie prin inițiative proprii la îmbunătățirea cadrului juridic din domeniul audiovizualului, inclusiv pe segmentul prevederilor de reglementare.

Recomandări pentru Consiliile de Observatori ale IPNA și IPRA

- să-și asume conștient și responsabil misiunea de garant al aplicării corecte, în activitatea radiodifuzorului public, a legislației în vigoare, asigurând consecvent eficiență și responsabilitate din partea administrației Companiei.
- în campaniile electorale să supravegheze și să examineze cu regularitate și cu rigurozitate sporită activitatea serviciilor publice de radio și de televiziune urmărind cu atenție respectarea prevederilor legislației electorale și normelor deontologiei profesionale;
- să reacționeze competent și în interesul publicului la monitorizările interne și externe, studiile de caz, declarațiile și comentariile apărute în presă și care exprimă puncte de vedere reprezentând opinia publică;
- să motiveze deciziile adoptate (prin expunerea în text a temeiurilor de drept și de fapt care au stat la baza adoptării deciziilor);
- să organizeze activitatea de elaborare a proiectului Caietului de sarcini de o manieră, care să permită, pe de o parte, participarea largă și reală a angajaților companiilor și, pe de altă parte, desfășurarea unor dezbateri publice pe marginea proiectului;
- să evalueze periodic (ori de câte ori este nevoie, dar nu mai rar decât trimestrial) performanțele companiilor cu difuzarea publică ulterioară a rezultatelor.

Recomandări pentru administrațiile IPNA și IPRA:

- să instituie mecanisme eficiente de scoatere de sub influență politică a radiodifuzorilor publici și, în special, a celui național, fapt ce le va permite să obțină mai operativ calitatea de servicii publice, prevăzută de legislația în vigoare;
- să reacționeze adecvat și eficient la opiniile care există în societate vizavi de serviciul public, la monitorizările externe, la obiecțiile expuse de către societatea civilă și mass-media, inclusiv prin asigurarea transparenței monitorizărilor interne și a politicilor editoriale;
- să-și declare public politica editorială anual, iar în anii electorali – suplimentar înaintea fiecărei campanii electorale;
- să dezbată în mod public rezultatele activității radiodifuzorilor publici, inclusiv pe segmentul serviciilor de programe, ori de câte ori este nevoie, dar nu mai rar decât semestrial;
- să fie organizate cursuri și stagii de instruire a personalului care să contribuie la îmbunătățirea calității produsului informațional oferit publicului;
- să fie inițiat, menținut și dezvoltat un dialog permanent cu publicul;
- să fie făcute publice dări de seamă periodice vizând eforturile depuse în constituirea serviciului public veritabil de radio și de televiziune.